

МЕТОДОЛОГІЯ

**оцінки стану виконання
законодавства та впровадження
кращих практик органами
місцевого самоврядування
в сфері залучення громадськості
до участі в бюджетному
процесі та громадського
моніторингу**

Проект здійснюється за фінансової підтримки
Європейського союзу

Центр політичних студій та аналітики
«Ейдос»

Методологія

оцінки стану виконання законодавства та
впровадження кращих практик органами
місцевого самоврядування в сфері
залучення громадськості до участі в
бюджетному процесі
та громадського моніторингу

Київ 2016

Кобець Роман, Слизьконіс Дарія, Марусов Андрій, Балабан Ростислав “Методологія оцінки стану виконання законодавства та впровадження кращих практик органами місцевого самоврядування в сфері залучення громадськості до участі в бюджетному процесі та громадського моніторингу”. - К.: Центр політичних студій та аналітики «Ейдос», 2016, 40с.

Методологія покликана допомогти користувачам активістам сформувати чітке та всебічне розуміння можливостей участі в бюджетному процесі. В посібнику представлено механізм моніторингу залученості громадян до бюджетного процесу, рекомендації як для органів влади так і для громадських активістів. Реалізація ідеї максимальної відкритості інформації про використання публічних коштів та залучення всіх зацікавлених сторін до цього процесу, забезпечить ефективне їх використання та підвищення рівня обізнаності населення. Така прозорість процесу витрачання державних коштів мінімізує корупційні ризики та сприятиме налагодженню ділового клімату в країні.

Методологія випускається українською мовою в електронному форматі та буде опубліковано на сайті Центру політичних студій та аналітики «Ейдос» www.eidos.org.ua. Дозволяється поширювати тексти з посібника з посиланням на джерело. Видання має практичний характер і буде корисним для державних службовців, журналістів, громадських організацій, а також всіх хто цікавиться інформацією про використання публічних коштів. Видання здійснене за фінансової підтримки Європейської Комісії в Україні

«Представництво Європейської Комісії
в Україні»

Центр політичних студій та аналітики
«Ейдос»

Погляди, висловлені в цій публікації, належать виключно авторам і можуть не співпадати з позицією Європейської комісії в Україні

Кобець Роман, Слизьконіс Дарія, Марусов Андрій, Балабан Ростислав Методологія оцінки стану виконання законодавства та впровадження кращих практик органами місцевого самоврядування в сфері залучення громадськості до участі в бюджетному процесі та громадського моніторингу - К.: Центр політичних студій та аналітики «Ейдос», 2016, 40с.

ЗМІСТ

ПРО МЕТОДОЛОГІЮ	4
РОЗДІЛ І.	10
Імплементация необхідних норм для забезпечення моніторингу та участі громадськості у бюджетному процесі в нормативно-правових актах органів місцевого самоврядування	
РОЗДІЛ ІІ.	18
Фактичне виконання органами місцевого самоврядування положень чинного законодавства щодо забезпечення моніторингу та участі громадськості у бюджетному процесі	
РОЗДІЛ ІІІ.	29
Впровадження кращих практик в сфері участі громадськості у бюджетному процесі, моніторингу та контролю за бюджетними видами, реалізованих в інших органах місцевого самоврядування в Україні.	
РЕКОМЕНДАЦІЇ	35
щодо подальшого використання результатів моніторингу на основі наведеної методології	

АКТУАЛЬНІСТЬ ПРОБЛЕМИ

В європейських демократичних суспільствах стало вже звичним розцінювати публічність влади як базову ознаку доброго врядування та дієвий спосіб запобігання корупції.

У зв'язку з тим, що наша країна обрала шлях європейської інтеграції, децентралізації влади, дуже актуальним є підвищення публічності місцевих владних інституцій, де влада є найближчою до людей і надає їм основні суспільні послуги. Прозорість, відкритість та підзвітність місцевої влади позитивно впливає на якість послуг на місцевому рівні, залучення населення та впровадження політики, спрямованої на реалізацію їх законних інтересів.

ЗАГАЛЬНЕ БАЧЕННЯ ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМИ

Партисипативна демократія є однією з вищих форм демократії, за якої громадяни беруть участь (participate, англ. – брати участь) в процесі прийняття управлінських рішень і, в тому числі, на місцевому рівні. Партисипативна демократія (або демократія участі на місцевому рівні) має як свої вигоди, так і загрози (виклики), які мають бути враховані у практичній діяльності.

Впровадження партисипативної демократії, несе за собою як переваги так і недоліки для органів місцевого самоврядування.

ПЕРЕВАГИ:

1) **Іміджева перевага** – забезпечення прозорості процесів прийняття рішень та контролю за їх виконанням за допомогою демократії участі, тобто залучення до цих процесів представників громади значно підвищують імідж місцевої влади. За європейськими стандартами це передбачає, що місцеві влади мають проводити:

- відкриті для усіх бажаючих сесії ради;
- відкриті для усіх громадян засідання постійних комісій;
- відкриті для усіх громадян засідання виконавчого комітету;
- відкриті засідання тендерних комісій тощо.

Одночасно вони мають бути не просто відкриті – громадян треба заздалегідь попереджати про час, місце та питання, які будуть обговорюватись. Головна перевага цього в тому, що у громадян створюється впевненість, що зробити щось приховано практично неможливо, відповідно імідж влади росте.

2) **Колективна мудрість** – залучення до прийняття рішення великої кількості людей, які не є депутатами або службовцями (посадовими особами органів місцевого самоврядування), має свої позитивні сторони з метою ідентифікації оптимального варіанту вирішення проблеми розвитку громади.

3) **Розбудова громади** – підвищення спроможності місцевої громади до прийняття колективних рішень.

4) **Розподіл відповідальності** – звичайно юридична відповідальність за прийняте рішення лежить на депутатах та посадових особах місцевого самоврядування, за якими закріплено

право прийняття рішень, або на відповідному органі місцевого самоврядування. Проте моральна відповідальність, особливо у випадках прийняття непопулярних рішень, може бути частково перенесена на громаду чи на той її сектор, який був залучений до прийняття рішення.

НЕДОЛІКИ:

- 1) Неможливість приховати недоліки в управлінні;
- 2) Втрата часу;
- 3) Популізм – часто на відкритих зустрічах виступаючи замість зважених рішень виступають за «популярні» - ті від яких можна очікувати найбільшого позитивного піару;

Визнаючи роль НУО і той факт, що ефективна участь громадян у прийнятті рішень відповідає європейським нормам, органи місцевої влади повинні створити ряд передумов:

1. Для забезпечення прийняття рішень та використання ресурсів органи місцевої влади мають затвердити цикл формування політики та планування, який:

- визначає шляхи залучення громадян на всіх етапах політичного циклу;
- визначає відповідні механізми, які будуть використовуватися для забезпечення ефективного залучення громадян.

2. Органи місцевої влади повинні забезпечити прозорість процесів прийняття рішень шляхом:

- завчасного широкого розповсюдження інформації про заходи з тим, щоб громадяни могли брати в них участь;
- надання доступу до інформації, зокрема до відповідних документів з питань прийнятих політичних рішень та бюджетів;
- надання громадянам інформації про проведені соціологічні опитування на предмет результатів прийнятих рішень;
- затвердження цієї системи в статуті місцевої ради.

3. Органи місцевої влади повинні забезпечити свою звітність перед громадянами шляхом:

- забезпечення прозорості процесу прийняття рішень в тому числі відвідування сесій місцевих рад та допуску до відвідування засідань депутатських комісій;
- надання громадянам можливості відвідувати зустрічі, на яких вони могли б задати запитання та зробити запит на інформацію в депутатів та представників адміністрацій;
- надання громадянам можливості брати участь у процесі прийняття рішень;
- широкого опублікування результатів процесу прийняття рішень;
- затвердження цієї системи в статуті місцевої ради

4. Неурядові організації повинні визнаватися, такими через які можуть бути представлені інтереси громадян. НУО мають право діяти незалежно та підтримувати точку зору, яка відрізняється від позиції органів влади, з якими вони можуть співпрацювати по інших питаннях. Органи місцевої влади повинні визнавати внесок, який можуть робити НУО в:

- захист прав/інтересів;
- інформування та привернення уваги до певних питань;
- експертну оцінку та надання консультацій;
- розробку інновацій;
- надання послуг;
- ролі спостережного органу.

Влада повинна забезпечити відкритий і вільний доступ до необхідної та повної інформації. Інформація має бути доступною для громадян, а також громадських організацій задля ефективного виконання ними функції контролера. Необхідними для публікації є процедури прийняття рішень, проекти документів в т.ч. рішень місцевих рад, документи та стенограми консультацій, інших публічних заходів, програми соціально-економічного розвитку міста, стратегію розвитку міста а також бюджетні документи.

Участь громадян повинна будуватися на наступних передумовах:

- 1. Можливість електронної участі** (веб-сайти, запити по електронній пошті та ін.). Електронні інструменти надають широкі можливості для поліпшення демократичної практики та участі організованого громадянського суспільства. Вони можуть значно сприяти підвищенню прозорості, підзвітності та відповідальності інститутів влади, а також заохоченню участі громадян, розширенню їхніх можливостей і підвищенню доступності та відкритості демократичного процесу.
- 2. Створення можливостей для участі.** Важливо розвивати потенціал і навички місцевих неурядових організацій для того, щоб вони могли брати активну участь у формуванні політики, розробці проектів і наданні послуг. Створення можливостей може також передбачати проведення навчальних семінарів для поліпшення розуміння ролей неурядових організацій та органів державної влади в рамках їхньої участі, а також програми обміну для сприяння розумінню реалій роботи один одного.
- 3. Наявність структури співробітництва між неурядовими організаціями та органами місцевої влади.** Для того, щоб сприяти встановленню зв'язків між органами місцевого самоврядування і неурядовими організаціями, ряд країн створили координаційні органи. До них належать: органи влади, такі, як контактна особа для роботи з громадянським суспільством у міській раді, чи координаційний орган, як, наприклад, окремий контактний орган; об'єднані структури, такі, як багатосторонні комітети, робочі групи, експертні ради та інші консультативні органи (постійні або спеціальні); або альянси/коаліції неурядових організацій, які об'єднують ресурси та розробляють спільні позиції.

Рівні Партнерства, Делегованих повноважень та Контролю громадськості передбачають активну участь громадськості, яка отримує реальну можливість приймати рішення спільно з владою при чіткому визначенні усіх необхідних процедур. Влада «перерозподіляється» шляхом переговорів між громадянами і представниками влади (зацікавленими сторонами). Громадськість впливає на процес планування, виконує певні програми, контролює певну діяльність, вимагає звітів.

НУО діляться своїми оцінками та позиціями з місцевими органами влади, а також виступають у ролі каналів поширення інформації серед громадян. Для висвітлення діяльності органів місцевого самоврядування інформаційні служби можуть використовувати такі форми підготовки та оприлюднення інформації:

- випуск і поширення бюлетенів (спеціальних бюлетенів), прес-релізів, оглядів, інформаційних збірників, експрес-інформації тощо;
- проведення прес-конференцій, брифінгів, організація інтерв'ю з керівниками органів місцевого самоврядування для працівників вітчизняних і зарубіжних засобів масової інформації;
- підготовка і проведення теле- і радіопередач;
- забезпечення публікацій (виступів) у засобах масової інформації керівників або інших відповідальних працівників органів місцевого самоврядування;
- створення архівів інформації про діяльність органів державної влади та органів місцевого самоврядування.

МЕТА ПРОЕКТУ

Проведення об'єктивної та незалежної оцінки стану виконання законодавства та впровадження кращих практик органами місцевого самоврядування в сфері залучення громадськості до участі в бюджетному процесі та громадського моніторингу.

ПРИНЦИПИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Моніторинг та оцінювання базується на наступних принципах:

- об'єктивності;
- системності;
- логічності;
- структурованості;
- публічності.

ПРЕДМЕТ ДОСЛІДЖЕННЯ

Відповідність нормативно-правових актів органів місцевого самоврядування діючому законодавству України, яке направлено на забезпечення принципів належного врядування - прозорості, відкритості та підзвітності. А також кращим практикам, реалізованим в інших органах місцевого самоврядування в Україні.

СУБ'ЄКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Органи місцевого самоврядування.

МЕТОД ОТРИМАННЯ ІНФОРМАЦІЇ

- 1) Надсилання запитів до розпорядників публічної інформації з проханням надати копії нормативно-правових актів
або
пошук на офіційних сайтах розпорядників публічної інформації електронних версій нормативно-правових актів.

- 2) Метод веб-сервер-аналізу - моніторинг змісту сайтів в мережі Інтернет в режимі онлайн для виявлення наявності або відсутності визначених кількісних і якісних характеристик (сайти органів місцевої влади, спеціалізованих порталів E-Data, Prozorro).
- 3) Емпіричні дослідження (спостереження і дослідження фактичного виконання положень чинного законодавства щодо забезпечення моніторингу та участі громадськості у бюджетному процесі).

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ІНФОРМАЦІЇ

1. Контент-аналіз нормативно-правових актів органів місцевого самоврядування.
2. Контент-аналіз змісту сайтів в мережі Інтернет
3. Спостереження та фіксація
4. Порівняльний підхід

НОРМАТИВНО-ПРАВОВА БАЗА

В Україні прозорість бюджетного процесу та участь у ньому громадян регулюється такими нормативно-правовими актами як:

- 1). **Конституція України** закріпила права громадян брати участь в управлінні суспільними справами (ст. 141), право територіальних громад сіл, селищ і міст на об'єднання об'єктів комунальної власності, а також коштів бюджетів для виконання спільних проектів або для спільного фінансування (утримання) комунальної власності (ст. 142), право затверджувати програми соціально-економічного та культурного розвитку та бюджети відповідних адміністративно-територіальних одиниць і контролюють їх виконання, встановлюють місцеві податки і збори відповідно до закону (ст. 143), право на свободу інформації (ст. 34), на індивідуальні та колективні звернення до органів влади та посадових осіб (ст. 40).
- 2). **Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні»** першими з основних десяти принципів місцевого самоврядування називає принципи народовладдя, законності, гласності. Означені принципи є взаємопов'язаними, оскільки народовладдя як основна ознака і функція демократичного суспільства може бути реальною і втіленою в життя лише тоді, коли влада діє на підставі законів, що на практиці може бути здійснено лише в умовах гласності, тобто відкритості владних органів і посадових осіб різних рівнів. Також слід звернути увагу на ст. 68 Закону, яка говорить, що «органи місцевого самоврядування можуть утворювати цільові фонди, які є складовою спеціального фонду відповідного місцевого бюджету».
- 3) **Бюджетний кодекс України** зокрема наголошує, що органи місцевого самоврядування забезпечують публікацію для громадськості інформації про місцеві бюджети, в тому числі рішень про місцевий бюджет та кварталних звітів про їх виконання.
- 4) **Закон України «Про звернення громадян»** забезпечує громадянам України можливості для участі в управлінні державними і громадськими справами через механізм офіційних звернень, зокрема через створення електронних петицій.
- 5) **Постанова Кабінету Міністрів України №996 від 3.11.2010 «Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики».** Постанова визначає порядок проведення консультацій з громадськістю з питань формування та реалізації державної політики.
- 6). **Закон України «Про інформацію» та Закон України «Про доступ до публічної інформації»** забезпечують прозорість та відкритість суб'єктів владних повноважень, створення механізмів

мів реалізації права кожного на доступ до інформації, що перебуває у володінні суб'єктів владних повноважень, інших розпорядників публічної інформації та інформації, що становить суспільний інтерес, зокрема інформації щодо бюджетних коштів.

- 7) **Закон України «Про запобігання корупції»** забезпечує право проведення громадських антикорупційних експертиз чинних нормативно-правових актів та проектів нормативно-правових актів, результати яких підлягають обов'язковому розгляду суб'єктом видання (прийняття) відповідного акта.
- 8) **Закон України «Про статус депутатів місцевих рад»** зобов'язує депутатів не рідше одного разу на півріччя інформувати виборців про виконання планів і програм економічного і соціального розвитку, інших місцевих програм, місцевого бюджету.
- 9) **Закон України «Про публічні закупівлі»** забезпечує відкритість та прозорість на всіх стадіях закупівель товарів, робіт і послуг за бюджетні кошти. Громадський контроль забезпечується через вільний доступ до всієї інформації щодо публічних закупівель, до аналізу та моніторингу інформації, розміщеної в електронній системі закупівель, а також шляхом інформування через електронну систему закупівель або письмово органів, уповноважених на здійснення контролю, про виявлені порушення законодавства у сфері публічних закупівель та недоліки роботи електронної системи закупівель. Також, Замовники і учасники процедур закупівель та Уповноважений орган повинні сприяти залученню громадськості до здійснення контролю у сфері закупівель відповідно до законів України «Про громадські об'єднання», «Про звернення громадян» і «Про інформацію».
- 10) **Закон України «Про відкритість використання публічних коштів»** зокрема забезпечує доступу до інформації про використання публічних коштів розпорядниками та одержувачами коштів місцевих бюджетів, дає доступ до платіжних транзакцій на рахунках казначейства.
- 11) **Закон України «Про стимулювання розвитку регіонів»** говорить про необхідність затвердження органами місцевої влади регіональних стратегій розвитку.
- 11) На місцевому рівні участь громадськості має регулюватися такими локальними нормативно-правовими актами, як Статут міста, Регламент міської ради, Положення про громадську раду, Положення про громадські слухання.

СТРУКТУРА МЕТОДОЛОГІЇ

Методологія складається з трьох розділів:

- **Розділ I.** Імплементация необхідних норм для забезпечення моніторингу та участі громадськості у бюджетному процесі в нормативно-правових актах органів місцевого самоврядування
- **Розділ II.** Фактичне виконання органами місцевого самоврядування положень чинного законодавства щодо забезпечення моніторингу та участі громадськості у бюджетному процесі
- **Розділ III.** Впровадження кращих практик в сфері участі громадськості у бюджетному процесі, моніторингу та контролю за бюджетними видами, реалізованих в інших органах місцевого самоврядування в Україні.

Розділ І. Імплементация необхідних норм для забезпечення моніторингу та участі громадськості у бюджетному процесі в нормативно-правових актах органів місцевого самоврядування

КРИТЕРІЇ АНАЛІЗУ

1. Оприлюднення інформації про місцевий бюджет

Одним із важливих принципів функціонування бюджету є його публічність. Громада має змогу ознайомитися з показниками доходів та витрат, зрозуміти фінансову ситуацію в регіоні на поточний рік.

2. Оприлюднення квартальних звітів про виконання місцевого бюджету

Громада має можливість проаналізувати витрати місцевого бюджету та побачити ефективність та доцільність використання бюджетних коштів.

3. Оприлюднення рішень місцевої ради

Громада має можливість ознайомитися з рішеннями ради, в тому числі з тими, що стосуються використання бюджетних коштів чи комунального майна

4. Оприлюднення протоколів, висновків та рекомендацій постійних депутатських комісій місцевої ради

Громада має можливість ознайомитися з рішеннями, висновками та рекомендаціями постійних депутатських комісій, зокрема з рішеннями бюджетної комісії, які є важливою ланкою у реалізації бюджетного процесу в органах місцевого самоврядування.

5. Оприлюднення проектів рішень місцевої ради

Громада має можливість ознайомитися з проектами рішень ради за 20 днів до поставлення їх на порядок денний, в тому числі з тими, що стосуються використання бюджетних коштів чи комунального майна. У разі виявлення недоліків чи корупційних ризиків в тексті проекту, громада має можливість ініціювати внесення змін чи направлення проекту рішення на доопрацювання. Це превентивний механізм недопущення прийняття неефективних чи неадекватних рішень, механізм контролю та участі громадськості.

6. Доступ громадян на пленарні засідання місцевої ради

Є одним з базових механізмів участі та контролю громади за процесом місцевого самоврядування, в тому числі і бюджетних процесів.

7. Доступ громадян до засідань постійних депутатських комісій

Дає можливість присутності громадян на засіданнях постійних депутатських комісій, зокрема бюджетної комісії. Також є превентивним механізмом недопущення прийняття корупційних чи неефективних рішень.

8. Доступний механізм ініціювання громадських слухань

Громадські слухання направлені на те, щоб виявити та врахувати при прийнятті рішень ОМС інтереси та потреби громад, узгодження спірних питань, в тому числі і з питань бюджету. Має бути прямим механізмом участі громадськості в бюджетному процесі

9. Доступний механізм місцевої ініціативи

Місцева ініціатива надає право членам територіальної громади бути авторами проектів рішень, в тому числі тих, що стосуються бюджетних питань. Також на практиці має стати прямим механізмом участі громадськості в бюджетному процесі

10. Визначений порядок звітування депутатів міської ради перед членами територіальної громади

Депутат місцевої ради періодично, але не рідше одного разу на рік, зобов'язаний звітувати про свою роботу перед виборцями відповідного виборчого округу, об'єднаннями громадян, зокрема про виконання бюджету, реалізації місцевих програм тощо. Крім того, звіт депутата місцевої ради може бути проведено в будь-який час на вимогу зборів виборців. Це також має стати дієвим механізмом для громад.

11. Наявність зареєстрованих кабінетів на Єдиному веб-порталі використання публічних коштів Є-ДАТА

Дає можливість громаді здійснювати аналіз та контроль за використанням публічних коштів розпорядниками та одержувачами коштів місцевих бюджетів, дає доступ до платіжних транзакцій на рахунках казначейства.

12. Участь міської ради в системах електронних закупівель для допорогових закупівель

Дає можливість громаді здійснювати аналіз та контроль за ефективністю витрачання бюджетних коштів, необхідністю здійснення тих чи інших закупівель.

13. Запровадження електронних петицій

Є інструментом прямої демократії, дієвим інструментом спілкування громади з місцевою владою. Петиція фактично дає право громадянам ініціювати розгляд того чи іншого питання, яке турбує суспільство, а не політиків чи уряд, зокрема питань, що стосуються бюджетного процесу.

14. Наявність затвердженої стратегії розвитку міста

Стратегія розвитку міста повинна включати бачення майбутнього, пріоритетні напрямки розвитку, ключові ініціативи, план їх впровадження, відповідальних, цільові показники. Відповідно, бюджетні процеси мають орієнтуватися на таку стратегію розвитку регіону. Наявність стратегії дає громаді розуміння пріоретизації фінансування тих чи інших галузей, об'єктів інфраструктури, цільових програм.

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ

Для проведення аналізу відповідності нормативно-правових актів органів місцевого самоврядування діючому законодавству України буде використана спеціально розроблена таблиця, яка поділена на колонки наступного змісту:

- - критерій;
- - норма нормативно-правового акта, на основі якої виведений критерій;
- - зміст критерію;
- - НПА, який аналізуємо;
- - зміст норми в проаналізованому НПА;
- - оцінка (бали).

АЛГОРИТМ ПРОВЕДЕННЯ АНАЛІЗУ

При аналізі критерію особа, яка його здійснює, звертається до розпорядника інформації із запитом (див. Зразок) про отримання відповіді щодо змісту визначеного критерію з наданням копій нормативно-правових актів (за необхідністю). Після вивчення отриманої інформації заповнюється колонка «Зміст норми в проаналізованому НПА» та нараховуються бали. Якщо зміст норми в проаналізованому нормативно-правовому акті відповідає змісту встановленого критерію, то критерій отримує 1 бал. Якщо не відповідає - отримує 0 балів. Нараховані бали заносяться в колонку «Оцінка (бали)».

Нижче рахується загальна сума балів.

Запит на інформацію

Назва органу влади

Поштова/електронна адреса органу влади

ПІБ запитувача

Поштова/електронна адреса запитувача

Керуючись Законом України «Про доступ до публічної інформації», прошу надати:

1. документ, яким визначений порядок та строки оприлюднення інформації про бюджет, кварталних та щорічних звітів про виконання місцевого бюджету;
2. документ, яким закріплена участь ради в системах допорогових електронних закупівель;
3. документ, яким визначений порядок реєстрації кабінетів структурних підрозділів ОМС на Єдиному веб-порталі використання публічних коштів Є-ДАТА
4. документ, яким затверджено порядок оформлення, оприлюднення, розгляду та кількості підписів громадян на підтримку електронних петицій;
5. документ, яким затверджено стратегію розвитку міста;
6. статут територіальної громади міста;
7. регламент ради;
8. положення про постійні депутатські комісії ради.

Інформацію прошу надати (вказати електронну або поштову адресу)

Звертаю Вашу увагу, що ненадання запитуваних документів/інформації є незаконною і має ознаки адміністративного правопорушення, передбаченого статтею 212-3 КУпАп та буде оскаржене в порядку, передбаченому чинним законодавством.

(Дата)

(Підпис – для електронного запиту не потрібен)

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ

Для проведення аналізу відповідності нормативно-правових актів органів місцевого самоврядування діючому законодавству України буде використана спеціально розроблена таблиця, яка поділена на колонки наступного змісту:

- - критерій;
- - норма нормативно-правового акта, на основі якої виведений критерій;
- - зміст критерію;
- - НПА, який аналізуємо;
- - зміст норми в проаналізованому НПА;
- - оцінка (бали).

АЛГОРИТМ ПРОВЕДЕННЯ АНАЛІЗУ

При аналізі критерію особа, яка його здійснює, звертається до розпорядника інформації із запитом (див. Зразок) про отримання відповіді щодо змісту визначеного критерію з наданням копій нормативно-правових актів (за необхідністю). Після вивчення отриманої інформації заповнюється колонка «Зміст норми в проаналізованому НПА» та нараховуються бали. Якщо зміст норми в проаналізованому нормативно-правовому акті відповідає змісту встановленого критерію, то критерій отримує 1 бал. Якщо не відповідає - отримує 0 балів. Нараховані бали заносяться в колонку «Оцінка (бали)».

Нижче рахується загальна сума балів.

№	Критерій	Норми Закону/практики на основі яких виведений критерій	Зміст критерію/практики	НПА локальної дії, який аналізуємо	Зміст норми в проаналізованому НПА	максимальна кількість балів	отримані бали
1	Оприлюднення інформації про місцевий бюджет	ч. 4 ст. 28 Бюджетного кодексу України	Наявність порядку оприлюднення інформації про місцевий бюджет	Рішення/Розпорядження		1	
2	Оприлюднення квартальних звітів про виконання місцевого бюджету	ч. 4 ст. 28 Бюджетного кодексу України	Наявність Порядку оприлюднення квартальних звітів про виконання місцевого бюджету	Рішення/Розпорядження		1	
3	Доступ громадян на пленарні засідання міської ради	п.4 ч.1 ст.3 ЗУ «Про доступ до публічної інформації»; ч. 16.ст. 46 ЗУ "Про місцеве самоврядування"	Відсутні будь-які обмеження (ускладнення) щодо доступу громадян України на пленарні засідання місцевої ради	Регламент ради		1	
4	Доступ громадян на засідання постійних депутатських комісій	п.4 ч.1 ст.3 ЗУ «Про доступ до публічної інформації»	Відсутні будь-які обмеження (ускладнення) щодо доступу громадян України на засідання постійних депутатських комісій ради (зокрема, на засідання бюджетної комісії)	Регламент ради/ положення про постійні депутатські комісії		1	
5	Оприлюднення рішень сесії ради	ч.2 ст.15 ЗУ «Про доступ до публічної інформації»; ч.5 ст.59 ЗУ «Про місцеве самоврядування в Україні»	Обов'язкове оприлюднення на офіційному сайті ради прийнятих рішень ради	Регламент ради		1	
6	Оприлюднення протоколів, висновків та рекомендацій постійних депутатських комісій ради	ч.10 ст.47 "Про місцеве самоврядування в Україні"	Визначено строк оприлюднення протоколів, висновків та рекомендацій постійних депутатських комісій на офіційному веб-сайті ради (зокрема, бюджетної комісії)	Регламенти ради/ Положення про постійні депутатські комісії		1	

№	Критерій	Норми Закону/практики на основі яких виведений критерій	Зміст критерію/практики	НПА локальної дії, який аналізуємо	Зміст норми в проаналізованому НПА	максимальна кількість балів	отримані бали
8	Доступний механізм ініціювання громадських слухань	ст. 13 Закону України "Про місцеве самоврядування України"	Визначено порядок ініціювання проведення громадських слухань та кількість підписів, яка не перевищує цифру зазначену нижче (виходячи з кількості мешканців громади): 1000000 і > членів територіальної громади - 150 підписів 500000–1000000 - 100 підписів 100000–500000 - 50 підписів 10000–100000 - 25 підписів 10000 і менше - 15 підписів (лише для міських рад)	Статут територіальної громади	-	1	
9	Доступний механізм місцевої ініціативи	ст. 9 Закону України "Про місцеве самоврядування України"	Авторами проекту рішень можуть бути члени територіальної громади в порядку місцевої ініціативи. Визначено порядок подачі місцевої ініціативи та кількість підписів, яка не перевищує цифру зазначену нижче (виходячи з кількості мешканців громади): 1000000 і > членів територіальної громади - 150 підписів 500000–1000000 - 100 підписів 100000–500000 - 50 підписів 10000–100000 - 25 підписів 10000 і менше - 15 підписів (лише для міських рад)	Регламент ради Статут територіальної громади міста		1	

№	Критерій	Норми Закону/практики на основі яких виведений критерій	Зміст критерію/практики	НПА локальної дії, який аналізуємо	Зміст норми в проаналізованому НПА	максимальна кількість балів	отримані бали
10	Визначений порядок звітування депутатів міської ради перед членами територіальної громади	ч.1,3,4, 8 ст.16 ЗУ "Про статус депутатів місцевих рад"	Наявність порядку звітування депутатів ради перед членами територіальної громади (наявність будь-якого порядку, який не суперечить діючому законодавству)	Регламент ради/Статут територіальної громади		1	
11	Наявність зареєстрованих кабінетів на Єдиному веб-порталі використання публічних коштів Є-ДАТА	ч. 1 Ст. 2 ЗУ "Про відкритість використання публічних коштів"	Наявність порядку реєстрації кабінетів структурних підрозділів ОМС на Єдиному веб-порталі використання публічних коштів Є-ДАТА	Рішення/Розпорядження		1	
12	Участь міської ради в системах електронних закупівель для допорогових закупівель	п. 9 ст. 1 ЗУ "Про публічні закупівлі"	Наявність рішення щодо участі міської ради в системах електронних закупівель. Проведення публічних державних закупівель є обов'язковою нормою для органів місцевого самоврядування	Рішення/Розпорядження		1	
13	Запровадження електронних петицій	ч. 8 Ст. 46 ЗУ "Про місцеве самоврядування в Україні", 23-1 Закону України «Про звернення громадян».	Наявність порядку оформлення, оприлюднення, розгляду та кількості підписів громадян на підтримку електронної петиції	Регламент ради/Рішення/ Розпорядження		1	
14	Наявність затвердженої стратегії розвитку міста	Ст. 3 ЗУ "Про стимулювання розвитку регіонів"	Наявність діючої затвердженої стратегії розвитку міста	Рішення		1	

Розділ II. Фактичне виконання органами місцевого самоврядування положень чинного законодавства щодо забезпечення моніторингу та участі громадськості у бюджетному процесі

КРИТЕРІЇ АНАЛІЗУ

1. Отримання інформації про бюджет та квартальні звіти через механізм запиту на інформацію
2. Оприлюднення на офіційному веб-сайті розпорядника інформації про бюджет та квартальних звітів про виконання місцевого бюджету
3. Отримання рішень місцевої ради через механізм запиту на інформацію
4. Оприлюднення рішень місцевої ради на офіційному веб-сайті
5. Отримання протоколів, висновків та рекомендацій постійних депутатських комісій місцевої ради через механізм запиту на інформацію
6. Оприлюднення протоколів, висновків та рекомендацій постійних депутатських комісій місцевої ради на офіційному веб-сайті
7. Отримання проектів рішень місцевої ради через механізм запиту на інформацію
8. Оприлюднення проектів рішень місцевої ради на офіційному веб-сайті за 20 робочих днів до дати їх розгляду
9. Доступ громадян на пленарні засідання місцевої ради
10. Доступ громадян до засідань постійних депутатських комісій
11. Доступний механізм ініціювання громадських слухань
12. Доступний механізм місцевої ініціативи
13. Наявність звітів депутатів міської ради перед членами територіальної громади
14. Наявність зареєстрованих кабінетів на Єдиному веб-порталі використання публічних коштів Є-ДАТА
15. Участь міської ради в системах електронних закупівель для допорогових закупівель
16. Запровадження електронних петицій
17. Формування бюджету згідно затвердженої стратегії розвитку міста

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ

Для проведення аналізу відповідності нормативно-правових актів органів місцевого самоврядування діючому законодавству України буде використана спеціально розроблена таблиця, яка поділена на колонки наступного змісту:

- критерій;
- норма нормативно-правового акта, на основі якої виведений критерій;
- зміст критерію;
- метод отримання інформації;
- фактичний стан виконання закону;
- оцінка (бали).

АЛГОРИТМ ПРОВЕДЕННЯ АНАЛІЗУ

В цьому розділі застосовуються різні методи отримання інформації.

1. По критеріям 1, 3, 5, 7, 13 та 17 слід застосовувати метод надсилання запитів до розпорядників публічної інформації згідно ЗУ «Про доступ до публічної інформації».

При аналізі критерію особа, яка його здійснює, звертається до розпорядника інформації із запитом. Оскільки дослідження проводиться з питань забезпечення моніторингу та участі громадськості у бюджетному процесі, запитувані документи (рішення, протоколи комісій тощо) мають стосуватися бюджетних коштів чи бюджетного процесу. Тому радимо користуватися наведеним зразком Запиту на інформацію.

Максимальний бал ставиться при умові отримання запитуваної інформації вчасно (протягом 5-ти робочих днів, у разі подовження – протягом 20, але не більше) та в повному обсязі. Якщо інформація надана в повному обсязі, але невчасно, ставимо 0,5 балів. Якщо інформація надана вчасно, але не в повному обсязі, ставимо 0,5 балів. Якщо інформація не надана, ставимо 0 балів. Нараховані бали заносяться в колонку «Оцінка (бали)».

Нижче рахується загальна сума балів.

***Одразу застерігаємо щодо типових порушень права на доступ деякими розпорядниками.**

Іноді розпорядник, отримавши запит на публічну інформацію, яка вже була опублікована, у відповідь надає неправомірну відмову, вказуючи, що запитувач може сам її знайти, наприклад, на офіційному веб-сайті. Однак, незважаючи на те, що розпорядник посилається на загальнодоступні джерела - це є грубим порушенням Закону України «Про доступ до публічної інформації». Так, в частині 2 статті 22 цього закону сказано, що: «відповідь розпорядника інформації про те, що інформація може бути одержана запитувачем із загальнодоступних джерел ... вважається неправомірною відмовою в наданні інформації».

Також слід пам'ятати, що обмеженню доступу підлягає інформація, а не документ. Якщо документ містить інформацію з обмеженим доступом, для ознайомлення надається інформація, доступ до якої необмежений. Наприклад, копія рішення про виділення земельної ділянки надається, просто із замальованою адресою отримувача.

Крім цього, не може бути обмежено доступ до інформації про розпорядження бюджетними коштами, володіння, користування чи розпорядження державним, комунальним майном, у тому числі до копій відповідних документів, умов отримання цих коштів чи майна, прізвища, імена, по батькові фізичних осіб та найменування юридичних осіб, які отримали ці кошти або майно.

ЗРАЗОК

Запит на інформацію

Назва органу влади

Поштова/електронна адреса органу влади

ПІБ запитувача

Поштова/електронна адреса запитувача

Керуючись Законом України «Про доступ до публічної інформації», прошу надати:

18. Копію рішення щодо затвердження бюджету на _____ рік з усіма додатками;
19. Копію квартальних звітів про виконання місцевого бюджету за _____ рік;
20. Копію останнього прийнятого рішення ради про виділення земельної ділянки фізичній особі;
21. Копію останнього протоколу засідання бюджетної комісії;
22. Копію останнього зареєстрованого проекту рішення щодо виділення земельної ділянки фізичній особі;
23. Останній звіт депутата _____ ради ПІБ перед членами територіальної громади;
24. Інформацію щодо виділення бюджетних коштів у _____ році на реалізацію заходів, передбачених стратегією розвитку міста на _____ роки..

Інформацію прошу надати (вказати електронну або поштову адресу)

Звертаю Вашу увагу, що ненадання запитуваних документів/інформації є незаконною і має ознаки адміністративного правопорушення, передбаченого статтею 212-3 КУпАп та буде оскаржене в порядку, передбаченому чинним законодавством.

(Дата)

(Підпис – для електронного запиту не потрібен)

2. По критеріям 2, 4, 6, 8, 14 та 15 слід застосовувати метод веб-сервер-аналізу, який полягає у вивченні змісту сайтів в мережі Інтернет в режимі онлайн для виявлення наявності або відсутності визначених показників.

При проведенні аналізу вивчаються наступні сайти: офіційний веб-сайт міської ради, Єдиний веб-портал використання публічних коштів Є-DATA (<http://spending.gov.ua/>), Портал публічних закупівель PROZORRO (<https://prozorro.gov.ua/>).

Для аналізу критеріїв 2, 4, 6 та 8 проводиться аналіз офіційного веб-сайту міської ради. Максимальний бал ставиться при умові повноти, актуальності, навігаційної доступності та доступності форматів розміщеної на офіційних сайтах інформації. Кожен пункт оцінюється в 0,25 балів. Відповідно, якщо інформація є на сайті, вона актуальна, має належний формат але навігаційно не доступна, ставимо 0,75 балів. І далі за аналогією (0 балів, 0,25 балів, 0,5 балів, 0,75 балів, 1 бал).

***Під повнотою (наявністю) інформації** розуміється міра відповідності обсягу розміщеної на офіційних сайтах інформації, складу і змісту інформації, достатньої для сформування цілісної уяви з того або іншого параметру.

При визначенні максимально можливого обсягу і складу інформації необхідно виходити з буквального тлумачення параметру, ґрунтуючись на:

- ☒ вимогах нормативно-правових актів, які регулюють діяльність органу влади зі створення і отримання інформації, і, які визначають зміст такої інформації;
- ☒ логічному визначенню концептуального значення параметру.

Під навігаційною доступністю інформації розуміється рівень простоти і зручності її пошуку на офіційному сайті. Навігаційна структура – схема, відповідно до якої відвідувачі здійснюють переходи між сторінками сайту. Вона логічно об'єднує різні інформаційні блоки, відображає поточне місце розташування відвідувачів на сайті, надає елементи управління для переходів. Навігаційна доступність повинна бути такою, щоб відвідувачам у будь-який момент часу було ясно на якій сторінці вони знаходяться, як з цієї сторінки можна потрапити до іншої сторінки та повернутися до попередньої. Найкраща навігаційна доступність не більше трьох кліків мишкою.

Під доступністю форматів розуміється можливість отримання інформації в різних форматах: гіпертекстовому, графічному та у форматі файлу для скачування (електронний документ).

Більшість інформації на сайтах повинна бути представлена в гіпертекстовому форматі (HTML), тобто такому, що обробляється браузером та відтворюється на екрані у звичному для людини вигляді. Інформація розпорядника для скачування згідно Постанови «Про затвердження Положення про набори даних» має міститися у таких форматах:

- Текстові дані: TXT, RTF, ODS*, DOC(X), PDF (з текстовим змістом, не скановане зображення), (X)HTML*
- Структуровані дані: RDF*, XML*, JSON*, CSV*, XLS(X), ODT*,
- Графічні дані: GIF*, TIFF, JPG (JPEG)*, PNG*
- Заархівовані дані: ZIP*, 7z*, Gzip*, Bzip2*

Під актуальністю інформації розуміється рівень частоти оновлення інформації на офіційному сайті і збереження тимчасової цінності даної інформації у момент її отримання. Актуальність

залежить від динаміки зміни її характеристик в часі і інтервалу часу, який минув з моменту виникнення події.

Відповідно до статті 15 Закону України «Про доступ до публічної інформації»:

- Інформація, підлягає обов'язковому оприлюдненню невідкладно, але не пізніше п'яти робочих днів з дня затвердження документа. У разі наявності у розпорядника інформації офіційного веб-сайту така інформація оприлюднюється на веб-сайті із зазначенням дати оприлюднення документа і дати оновлення інформації. (частина 2)

- Проекти нормативно-правових актів, рішень органів місцевого самоврядування, розроблені відповідними розпорядниками, оприлюднюються ними не пізніше як за 20 робочих днів до дати їх розгляду з метою прийняття. (частина 3)

Для аналізу критеріїв 14 та 15 проводиться аналіз офіційних веб-порталів. Максимальний бал ставиться при умові наявності на порталах зареєстрованих «кабінетів» розпорядників та актуальності інформації (на порталі Є-Дата вчасно публікуються дані про транзакції та платежі, на порталі публічних закупівель розпорядник регулярно проводить закупівлі, а не вибірково). Якщо розпорядник зареєстрований, але інформація неактуальна, ставимо 0,5 балів. Якщо не зареєстрований – 0 балів.

2. По критеріям 9 та 10 слід застосовувати метод емпіричного дослідження.

Мається на увазі дослідження і експерименти з доступу до засідань колегіальних суб'єктів, подачі петиції, громадської ініціативи та ініціюванні громадських слухань (виходячи з тематики дослідження, петиції, громадські слухання та ініціативи мають стосуватися бюджетного процесу).

Алгоритм моніторингу:

1) Знайти на офіційному сайті інформації про:

- місце, час, дату найближчого засідання колегіального суб'єкта владних повноважень
- порядок доступу до засідання колегіального суб'єкта владних повноважень

У випадку відсутності офіційного сайту, або відсутності на офіційному сайті необхідної інформації, необхідно направити запит для отримання інформації про засідання колегіальних суб'єктів владних повноважень

2) Пройти попередню реєстрацію чи іншу необхідну процедуру (якщо вона передбачена).

3) Відвідати засідання колегіального суб'єкта владних повноважень

Бал ставиться у разі доступу до засідання (1 бал).

3. По критеріям 11, 12 та 16 слід застосовувати метод контент-аналізу та порівняльний підхід.

Алгоритм моніторингу:

- 1) Знайти на офіційному сайті інформацію про порядок подання електронної петиції, громадської ініціативи чи ініціювання громадських слухань;
- 2) Проаналізувати кількість підписів членів територіальної громади, необхідних для подання електронної петиції, громадської ініціативи чи ініціювання громадських слухань;

Максимальний бал (1 бал) ставиться у разі наявності вичерпного порядку подання електронної петиції, громадської ініціативи чи ініціювання громадських слухань (тобто, інформації, отриманої

вами на сайті достатньо аби подати належним чином електронну петицію, громадську ініціативу чи ініціювати громадське слухання) та доступності для громадськості. Тобто, якщо затверджений порядок подання електронної петиції, громадської ініціативи чи ініціювання громадських слухань, але механізм не доступний для вирішення широкого кола питань громадськості, ставимо 0,5 балів. Якщо порядок не вичерпний, або не затверджений взагалі – ставимо 0 балів.

**Під доступністю слід розуміти розумні строки збору підписів (не менше 1 місяця) та доступна кількість підписів, необхідна для подання електронної петиції, громадської ініціативи чи ініціювання громадських слухань. За нашими дослідженнями, доступними слід вважати:*

Для подання електронних петицій необхідна кількість підписів для відповідних адміністративно-територіальних одиниць виходячи з кількості мешканців громади має дорівнювати:

- до 1 тисячі жителів - 50 підписів;
- від 1 тисячі до 5 тисяч жителів - 75 підписів;
- від 5 тисяч до 50 тисяч жителів - 100 підписів;
- від 100 тисяч до 500 тисяч жителів - 250 підписів;
- від 500 тисяч до 1 мільйона жителів - 500 підписів;
- понад 1 мільйон жителів - 1000 підписів

Для подання громадської ініціативи чи ініціювання громадських слухань :

- до 1 тисячі жителів - 15 підписів;
- від 1 тисячі до 5 тисяч жителів - 25 підписів;
- від 5 тисяч до 50 тисяч жителів - 50 підписів;
- від 100 тисяч до 500 тисяч жителів - 75 підписів;
- від 500 тисяч до 1 мільйона жителів - 100 підписів;
- понад 1 мільйон жителів - 150 підписів

№	Критерій	Норми Закону на основі яких виведений критерій	Зміст критерію	Метод отримання інформації	Фактичний стан виконання закону	максимальна кількість балів	отримані бали
1	Отримання інформації про місцевий бюджет та квартальних звітів про виконання місцевого бюджету	ст.19, ст. 20 ЗУ «Про доступ до публічної інформації»	Інформація отримана вчасно та в повному обсязі. Копії бюджету та квартальних звітів надані з усіма додатками.	Запит на інформацію		1	
2	Оприлюднення інформації про місцевий бюджет та квартальних звітів про виконання місцевого бюджету	ч. 4 ст. 28 Бюджетного кодексу України	Інформація розміщена на офіційному сайті. Вона є повною, актуальною, навігаційно доступною та доступною за форматом	Веб-сервер-аналіз офіційного сайту ради		1	
3	Отримання рішень сесії ради	ст.19, ст. 20 ЗУ «Про доступ до публічної інформації»	Інформація отримана вчасно та в повному обсязі.	Запит на інформацію		1	
4	Оприлюднення рішень сесії ради	ч.2 ст.15 ЗУ «Про доступ до публічної інформації»; ч.5 ст.59 ЗУ «Про місцеве самоврядування в Україні»	Інформація розміщена на офіційному сайті. Вона є повною, актуальною, навігаційно доступною та доступною за форматом	Веб-сервер-аналіз офіційного сайту ради		1	
5	Отримання протоколів, висновків та рекомендацій постійних депутатських комісій ради	ст.19, ст. 20 ЗУ «Про доступ до публічної інформації»	Інформація отримана вчасно та в повному обсязі.	Запит на інформацію		1	

№	Критерій	Норми Закону на основі яких виведений критерій	Зміст критерію	Метод отримання інформації	Фактичний стан виконання закону	максимальна кількість балів	отримані бали
6	Оприлюднення протоколів, висновків та рекомендацій постійних депутатських комісій ради	ч.2 ст.15 ЗУ «Про доступ до публічної інформації»; ч.10 ст.47 "Про місцеве самоврядування в Україні"	Інформація розміщена на офіційному сайті. Вона є повною, актуальною, навігаційно доступною та доступною за форматом	Веб-сервер-аналіз офіційного сайту ради		1	
7	Отримання проектів рішень місцевої ради	ст.19, ст. 20 ЗУ «Про доступ до публічної інформації»	Інформація отримана вчасно та в повному обсязі	Запит на інформацію		1	
8	Оприлюднення проектів рішень місцевої ради за 20 робочих днів до дати їх розгляду	ч.3 ст.15 ЗУ «Про доступ до публічної інформації»	Інформація розміщена на офіційному сайті. Вона є повною, актуальною, навігаційно доступною та доступною за форматом	Веб-сервер-аналіз офіційного сайту ради		1	
9	Доступ громадян на пленарні засідання місцевої ради	п.4 ч.1 ст.3 ЗУ «Про доступ до публічної інформації»	Відсутні обмеження (ускладнення) щодо доступу громадян на пленарні засідання місцевої ради	Емпіричний метод		1	
10	Доступ громадян на засідання постійних депутатських комісій	п.4 ч.1 ст.3 ЗУ «Про доступ до публічної інформації»	Відсутні обмеження (ускладнення) щодо доступу громадян на засідання постійних депутатських комісій ради (зокрема, на засідання бюджетної комісії)	Емпіричний метод		1	

№	Критерій	Норми Закону на основі яких виведений критерій	Зміст критерію	Метод отримання інформації	Фактичний стан виконання закону	максимальна кількість балів	отримані бали
11	Доступний механізм ініціювання громадських слухань	ст. 13 Закону України "Про місцеве самоврядування України"	кількість підписів, яка не перевищує цифру зазначену нижче (виходячи з кількості мешканців громади): - до 1 тисячі жителів - 15 підписів; - від 1 тисячі до 5 тисяч жителів - 25 підписів; - від 5 тисяч до 50 тисяч жителів - 50 підписів; - від 100 тисяч до 500 тисяч жителів - 75 підписів; - від 500 тисяч до 1 мільйона жителів - 100 підписів; - понад 1 мільйон жителів - 150 підписів	Контент-аналіз та порівняльний підхід		1	
12	Доступний механізм місцевої ініціативи	ст. 9 Закону України "Про місцеве самоврядування України"	Визначено порядок подачі місцевої ініціативи та кількість підписів, яка не перевищує цифру зазначену нижче (виходячи з кількості мешканців громади): - до 1 тисячі жителів - 15 підписів; - від 1 тисячі до 5 тисяч жителів - 25 підписів; - від 5 тисяч до 50 тисяч жителів - 50 підписів; - від 100 тисяч до 500 тисяч жителів - 75 підписів; - від 500 тисяч до 1 мільйона жителів - 100 підписів; - понад 1 мільйон жителів - 150 підписів	Контент-аналіз та порівняльний підхід		1	

№	Критерій	Норми Закону на основі яких виведений критерій	Зміст критерію	Метод отримання інформації	Фактичний стан виконання закону	максимальна кількість балів	отримані бали
13	Наявність звітів депутатів міської ради перед членами територіальної громади	ч.1,3,4, 8 ст.16 ЗУ "Про статус депутатів місцевих рад"	Інформація отримана вчасно та в повному обсязі. Надані копії звітів або пряме гіперпосилання на тексти звітів	Запит на інформацію		1	
14	Наявність зареєстрованих кабінетів на Єдиному веб-порталі використання публічних коштів Є-ДАТА	ч. 1 Ст. 2 ЗУ "Про відкритість використання публічних коштів"	Наявність на порталі зареєстрованих «кабінетів» розпорядників з актуальною інформацією (інформація про транзакції розміщена вчасно та в повному обсязі)	Веб-сервер-аналіз порталу http://spending.gov.ua/		1	
15	Участь міської ради в системах електронних закупівель для допорогових закупівель	п. 9 ст. 1 ЗУ "Про публічні закупівлі"	Наявність на порталі зареєстрованих «кабінетів» розпорядників з актуальною інформацією (закупівлі здійснюються через портал систематично, а не вибірково)	Веб-сервер-аналіз порталу https://prozorro.gov.ua/		1	
16	Запровадження електронних петицій	ч. 8 Ст. 46 ЗУ "Про місцеве самоврядування в Україні", 23-1 Закону України «Про звернення громадян».	Визначено порядок оформлення, оприлюднення та розгляду електронних петицій, при цьому необхідна кількість підписів для відповідних адміністративно-територіальних одиниць виходячи з кількості мешканців громади має дорівнювати: - до 1 тисячі жителів - 50 підписів; - від 1 тисячі до 5 тисяч жителів - 75 підписів; - від 5 тисяч до 50 тисяч жителів - 100 підписів; - від 100 тисяч до 500 тисяч жителів - 250 підписів; - від 500 тисяч до 1 мільйона жителів - 500 підписів; - понад 1 мільйон жителів - 1000 підписів	Веб-сервер-аналіз офіційного сайту ради		1	

№	Критерій	Норми Закону на основі яких виведений критерій	Зміст критерію	Метод отримання інформації	Фактичний стан виконання закону	максимальна кількість балів	отримані бали
17	Формування бюджету згідно затвердженої стратегії розвитку міста	Ст. 3 ЗУ "Про стимулювання розвитку регіонів"	Інформація отримана вчасно та в повному обсязі. Формування бюджету та виділення коштів корелюється із завданнями та заходами, передбаченими стратегією розвитку міста	Запит на інформацію		1	

Розділ III. Впровадження кращих практик в сфері участі громадськості у бюджетному процесі, моніторингу та контролю за бюджетними видами, реалізованих в інших органах місцевого самоврядування в Україні.

КРИТЕРІЇ АНАЛІЗУ

1. **Наявність процедур участі громадськості в процесі формування/розгляду/прийняття бюджету** (на прикладі Бюджетного регламенту міста Вінниці)

Бюджетний регламент має закріплювати за членами територіальної громади можливість приймати участь у процесах підготовки та ухвалення бюджету, надавати свої пропозиції, закріплювати механізм контролю будь-якого етапу бюджетного процесу з боку громади, конкретизувати взаємовідносини між учасниками бюджетного процесу. Крім цього, одне з головних головне завдання Бюджетного регламенту – деталізувати та конкретизувати загальні норми закону, адаптувати їх саме до потреб і особливостей населеного пункту чи/та регіону в цілому.

2. **Візуалізована публікація видатків бюджету за сферами, установами та організаціями на офіційному веб-сайті** (на прикладі Чернівецької міської ради)

У сучасного українського суспільства з'явився стійкий запит на громадський контроль за владою, зокрема за бюджетним процесом. Найбільш запитуваною є інформація про те, що саме стоїть за цифрами та кодами бюджетних класифікацій, а також інформація про стадії та результати бюджетного процесу. Візуалізацію має бути доступною і зрозумілою для звичайного мешканця та відображати розподіл грошових ресурсів між різними сферами.

3. **Регулярний моніторинг і звітування про виконання бюджету** (на прикладі міста Вінниця)

Бюджетним кодексом передбачена обов'язкова публікація квартальних звітів про виконання місцевих бюджетів. Але окремі органи місцевого самоврядування на власних ресурсах публікують моніторинг виконання міського бюджету частіше. Наприклад, Вінницька міська рада оновлює інформацію раз на тиждень. При цьому інформація подана зручно – посилання на моніторинг виділено окремим підрозділом. пошук здійснюється через календар, інформацію можна завантажити та роздрукувати.

4. **Партисипативний бюджет** (на прикладі м. Чернігів)

Бюджет участі, або партисипативний бюджет – це процес, за допомогою якого населення визначає призначення муніципальних ресурсів. Методологія партисипаторного бюджетування (від англ. participatory budgeting) як форма прямої демократії, що визначається як відкритий процес дискусії та прийняття рішень, в якому кожен мешканець населеного пункту має можли-

вість подати власну пропозицію та шляхом голосування вирішити, у який спосіб витратити частину місцевого бюджету. Кожне місто втілює громадський бюджет по-своєму, обов'язково має бути визначена чітка сума або відсоток бюджету. Для реалізації громадських ініціатив у Чернігові виділили 4,8 мільйона гривень. Їх упродовж 2016 року скерують на реалізацію 17 проектів, які набрали найбільше голосів чернігівців під час загальноміського голосування

5. Можливість інтерактивного контролю громади за бюджетними видатками (на прикладі модулю «Бюджет на мапі» проекту «Відкритий бюджет», реалізованого у м. Львові)

Забезпечує можливість здійснення візуального контролю громадянами за проведенням робіт по ремонту будинків та інфраструктури, капітальному будівництву, озелененню та закупівлі обладнання в соціально значимих об'єктах (лікарнях, школах, садочках), дає можливість громадянам скласти думку про справедливість розподілу ресурсів за територіальним принципом та в розподілі об'єктів за сферами, таким чином реалізується можливість до проведення попереднього контролю – до того, моменту, як гроші були витрачені. Крім цього, містить інформацію про підрядника та строки виконання робіт. Залучення тисяч громадян до проведення громадського контролю допоможе не тільки зменшити навантаження на працівників органів влади, що відповідають за такий моніторинг, але й допоможуть заощадити бюджетні кошти.

6. Доступна та повна інформація про об'єкти комунальної власності (на прикладі Інформаційної системи управління майном територіальної громади міста Києва)

В сучасних українських реаліях існує нагальна потреба забезпечення прозорості прийняття управлінських рішень щодо комунального майна територіальних громад. Актуальним в рамках децентралізації (особливо в розрізі місцевих бюджетів) є встановлення безпосереднього зв'язку між виділенням бюджетних коштів та результатами їх використання. Для цього в м. Києві створена Інформаційної системи управління майном територіальної громади. Вона дає можливість вести прозорий облік всіх комунальних об'єктів міста та слідкувати за тими, які з них продаються чи здаються в оренду, кому належить той чи інший об'єкт або ділянка, хто нею керує, на яких умовах орендує. Що, в свою чергу, стане мінімізує корупцію та махінації з боку можновладців.

7. Наявність структури співробітництва між громадськістю та органами місцевої влади (на прикладі Центрів громадських ініціатив в м. Бердянськ Запорізької області)

Для того, щоб сприяти встановленню зв'язків між органами місцевого самоврядування та громадськістю (в тому числі з НУО), треба створювати координаційні органи. В Бердянську створені Центри громадських ініціатив, щоб об'єднати та узгодити роботу вже існуючих структур самоврядування і самоорганізації населення на місцях. Також. Це може бути як контактна особа для роботи з громадянським суспільством у міській раді, так і координаційний орган, як, наприклад, окремий контактний орган. Ці організації піднімають суспільну активність жителів і залучають їх до співробітництва з органами місцевого самоврядування. Серед іншого, центри приймають та реєструють пропозиції, зауваження, заяви та скарги мешканців з соціально-економічних питань; готують перелік робіт і програм у сфері житлово-комунального господарства; надають інформацію по заходам щодо наповнення дохідної частини бюджету; узагальнюють результати моніторингу Плану стратегічного розвитку міста та його виконання в мікрорайонах міста.

8. Можливості електронної участі громадськості в місцевому самоврядуванні (на прикладі комплексної інформаційної системи «Влада + Громада» взаємодії депутатів та мешканців міста Славутич Київської області)

Електронні інструменти надають широкі можливості для поліпшення демократичної практики та участі організованого громадянського суспільства. Вони можуть значно підвищити рівень поінформованості громадян про роботу місцевої ради, надати можливість депутатам враховувати думку громадських активістів при ухваленні рішень, а також залучити до обговорення рішень експертів та представників громадських організацій, надати мешканцям міста зручні електронні інструменти комунікації для впливу на роботу органів місцевого самоврядування. Комплексна інформаційна система «Влада + Громада» м. Славутич Київської області дає мешканцям, зокрема, можливість розмістити на сайті власні пропозиції до порядку денного, до яких може бути додано проект рішення та інші матеріали, потрібні депутатам для його прийняття. Відразу після появи на сайті пропозиція стає доступною всім депутатам. Вони, в свою чергу, можуть ознайомитися з нею та додати свої зауваження, ініціювати діалог з автором та зацікавленими громадянами.

9. Часткове делегування повноважень органам самоорганізації населення (на прикладі м. Тростянець)

Орган самоорганізації населення — це представницький орган, що створюється жителями, які на проживають на відповідній території. ОСН беруть участь у вирішенні питань місцевого значення, що передбачає наявність в органі самоорганізації населення певних повноважень, якими їх наділяє орган публічної влади - міська рада. Здійснюють свої повноваження вони в межах відповідної території. У м. Тростянець ОСН створили на кожній вулиці і дали їм додаткові повноваження. Наприклад, кожен голова ОСН може зупиняти будь-які роботи на своїй вулиці, якщо йому роботи видаються підозрілими. Всі акти виконаних робіт щодо благоустрою міста підписуються особисто мером і тільки за умови, що поряд стоїть відповідний підпис голови ОСН «Роботи виконані, претензій не маю». Оскільки саме голова ОСН висуває пропозицію, отримує на це фінансування з бюджету, контролює роботи на своїй вулиці й ставить підпис. Таким чином, саме органи самоорганізації населення є відповідальними за благоустрій на своїй території.

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ

Для проведення аналізу відповідності нормативно-правових актів органів місцевого самоврядування діючому законодавству України буде використана спеціально розроблена таблиця, яка поділена на колонки наступного змісту:

- критерій;
- гіпер-посилання на практику, на основі якої виведений критерій;
- зміст критерію;
- фактичний стан реалізації практики;
- оцінка (бали).

МЕТОД ОТРИМАННЯ ІНФОРМАЦІЇ

- 1) Надсилання запитів до розпорядників публічної інформації (див. Зразок) або
- 2) пошук на офіційних сайтах органів місцевого самоврядування

ЗРАЗОК

Запит на інформацію

Назва органу влади

Поштова/електронна адреса органу влади

ПІБ запитувача

Поштова/електронна адреса запитувача

Керуючись Законом України «Про доступ до публічної інформації», прошу надати мені наступну інформацію:

9. *Чи наявні процедури участі громадськості в процесі формування/розгляду/прийняття місцевого бюджету.*
10. *Чи існує практика візуалізованої публікації видатків бюджету за сферами, установами та організаціями на офіційному веб-сайті.*
11. *Чи здійснюється регулярний моніторинг і звітування про виконання бюджету.*
12. *Чи реалізована практика бюджету участі (Партисипативного бюджету).*
13. *Чи існує можливість інтерактивного контролю громади за бюджетними видатками.*
14. *Чи є доступна та повна інформація про об'єкти комунальної власності.*
15. *Чи наявна структурв співробітництва між громадськістю та органами місцевої влади.*
16. *Чи існує можливість електронної участі громадськості в місцевому самоврядуванні.*
17. *Чи існує практика часткового делегування повноважень органам самоорганізації населення.*

Інформацію прошу надати (вказати електронну або поштову адресу)

Звертаю Вашу увагу, що ненадання запитуваних документів/інформації є незаконною і має ознаки адміністративного правопорушення, передбаченого статтею 212-3 КУпАп та буде оскаржене в порядку, передбаченому чинним законодавством.

(Дата)

(Підпис – для електронного запиту не потрібен)

АЛГОРИТМ ПРОВЕДЕННЯ АНАЛІЗУ

Максимальний бал (1 бал) ставиться при умові реалізації практики в роботі органу місцевого самоврядування. Якщо практика не реалізована, ставимо 0 балів. Нараховані бали заносяться в колонку "Оцінка (бали)".

Нижче рахується загальна сума балів.

№	критерій	гіпер-посилання на практии-ку, на основі якої виведений критерій	зміст критерію	фактич-ний стан реаліза-ції прак-тики	макси-мальна к-сть балів	отри-мані бали	отри-мані бали
1	Наявність процедур участі громадськості в процесі формування/розгляду/прийняття бюджету	Бюджетний регламент міста Вінниці http://bit.ly/2dalkAB	Закріплення за членами територіальної громади права приймати участь у процесах підготовки та ухвалення бюджету, надавати свої пропозиції, закріплювати механізм контролю будь-якого етапу бюджетного процесу з боку громади			1	
2	Візуалізована публікація видатків бюджету за сферами, установами та організаціями на офіційному веб-сайті	Чернівецька міська рада http://bit.ly/2dh0HVK	Доступна і зрозуміла для звичайного мешканця візуалізація надходжень до місцевого бюджету, розподілу грошових ресурсів між різними сферами.			1	
3	Регулярний моніторинг і звітування про виконання бюджету	Вінницька міська рада http://bit.ly/2cCEmj5	Наявність практики систематичного моніторингу та звітування про виконання бюджету (не рідше 1 разу на місяць)			1	
4	Партисипативний бюджет	Чернігівська міська рада http://bit.ly/2djmB6E	Населення через конкурсну процедуру відбору проектів визначає призначення муніципальних ресурсів зі спеціально створеного для цього фонду (бажано, не менше 1% від загального річного бюджету)			1	
5	Можливість інтерактивного контролю громади за бюджетними видатками	Львівська міська рада http://bit.ly/1qYnGXh	Можливість здійснення візуального контролю громадянами за проведенням робіт по ремонту будинків та інфраструктури, капітальному будівництву, озелененню тощо. А також інформацію про підрядника та строки виконання робіт.			1	

№	критерій	гіпер-посилання на практи-ку, на основі якої виведений критерій	зміст критерію	фактич-ний стан реаліза-ції прак-тики	макси-мальна к-сть балів	отри-мані бали	отри-мані бали
6	Доступна та повна інфор-мація про об'єкти кому-нальної влас-ності	Київська міська державна адміні-страція http://re.kievcity.gov.ua/#/objects	Наявність повної та доступної бази всіх комунальних об'єк-тів міста та інформації про їх продаж, здачу в оренду, в управління та умови, на яких це здійснюється			1	
7	Наявність структури спів-робітництва між громадсь-кістю та орга-нами місцевої влади и	Центри громадських ініціатив, м. Бердянськ http://bmr.gov.ua/index.php?id=235	Наявність контактної особи для роботи з громадянським суспільством у міській раді, чи окремий контактний орган, завданням яких є залучення громадян до співробітництва з органами місцевого самовря-дування.			1	
8	Можливості електронної участі громад-ськості в місце-вому самовря-дуванні	Комплексна інфор-маційна система «Влада + Громада» взаємодії депутатів та мешканців міста Славутич Київської області http://bit.ly/2daIXht	Наявність зручних електронних інструментів прямої комунікації мешканців територіальної гро-мади з депутатами та мером, та можливості через комунікацію здійснювати вплив на роботу органів місцевого самовряду-вання (зауваження, пропозиції, проекти рішень тощо)			1	
9	Часткове делегування повноважень органам са-моорганізації населення	Тростянецька міська рада http://bit.ly/2djnAnq	Надання права органам само-організації населення брати участь у вирішенні питань міс-цевого значення, делегування певних повноважень, пов'яза-них із контролем за забезпе-ченням благоустрою на певних територіях.			1	

РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ПОДАЛЬШОГО ВИКОРИСТАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ МОНІТОРИНГУ НА ОСНОВІ НАВЕДЕНОЇ МЕТОДОЛОГІЇ

Після проведення моніторингу по методології, постає питання що робити далі. Нижче наведені практичні поради для громадських активістів щодо подальших дій в сфері імплементації кращих практик в сфері громадського контролю та залучення громадськості до участі в бюджетному процесі.

В першу чергу використайте такий інструмент, як звернення, а саме - пропозиція.

Пропозиція (зауваження) - звернення громадян, де висловлюється порада, рекомендація щодо діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування, депутатів усіх рівнів, посадових осіб, а також думки щодо врегулювання суспільних відносин й умов життя громадян, правових основ державного чи громадського життя, со-ціально-культурної та інших сфер діяльності держави й суспільства. Пропозиції громадян, як правило, спрямовані на вдосконалення різних сторін діяльності органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування.

Тобто, через звернення-пропозицію можна рекомендувати органам місцевого самоврядування врахувати недоліки локальних нормативно-правових актів, переглянути практику реалізації певних процедур, а також запропонувати до реалізації кращі практики в сфері громадського контролю та участі мешканців у бюджетному процесі.

Тут слід звернути увагу на вимоги до структури звернень та строків їх розгляду.

Звернення може бути усним чи письмовим. Усне звернення викладається громадянином на особистому прийомі або за допомогою засобів телефонного зв'язку через визначені контактні центри, телефонні "гарячі лінії" та записується (реєструється) посадовою особою. Письмове звернення надсилається поштою або передається громадянином до відповідного органу, установи особисто чи через уповноважену ним особу, повноваження якої оформлені відповідно до законодавства. Письмове звернення також може бути надіслане з використанням мережі Інтернет, засобів електронного зв'язку (електронне звернення).

У зверненні має бути зазначено прізвище, ім'я, по батькові, місце проживання громадянина, викладено суть порушеного питання, зауваження, пропозиції, заяви чи скарги, прохання чи вимоги. Письмове звернення повинно бути підписано заявником (заявниками) із зазначенням дати. В електронному зверненні також має бути зазначено електронну поштову адресу, на яку заявнику може бути надіслано відповідь, або відомості про інші засоби зв'язку з ним. Застосування електронного цифрового підпису при надсиланні електронного звернення не вимагається.

Звернення, оформлене без дотримання зазначених вимог, повертається заявнику з відповідними роз'ясненнями не пізніше як через десять днів від дня його надходження

Звернення розглядаються і вирішуються у термін не більше одного місяця від дня їх надходження, а ті, які не потребують додаткового вивчення, - невідкладно, але не пізніше п'ятнадцяти днів від дня їх отримання. Якщо в місячний термін вирішити порушені у зверненні питання неможливо, керівник відповідного органу, підприємства, установи, організації або його заступник встановлюють необхідний термін для його розгляду, про що повідомляється особі, яка подала звернення. При цьому загальний термін вирішення питань, порушених у зверненні, не може перевищувати сорока п'яти днів.

На електронне звернення відповідь приходить в електронному вигляді, але вона має бути на бланку та містити підпис посадової особи (на практиці – сканована копія письмової відповіді). Відповідь, яка надходить звичайним текстом в тілі електронного листа, є НЕЗАКОННОЮ!

Органи місцевого самоврядування зобов'язані розглянути пропозиції (зауваження) та повідомити громадянина про результати розгляду!

Тобто, вони мають відреагувати на Ваше звернення та аргументувати свою відповідь, в тому числі у разі відхилення Вашої пропозиції.

Змоделюємо ситуацію:

Розділ I Методології «Імплементация необхідних норм для забезпечення моніторингу та участі громадськості у бюджетному процесі в нормативно-правових актах органів місцевого самоврядування» ґрунтується лише на нормах чинного законодавства. Відповідно, і пропозиції, надані після моніторингу на базі Розділу I Методології ґрунтуються на вимогах чинного законодавства до органів місцевого самоврядування. Таким чином, відхилення Ваших пропозицій по суті є прямою (письмово задокументованою на офіційному бланку!) відмовою місцевої ради виконувати чинне законодавство України.

В такому випадку варто користуватися такими інструментами, як адвокаційні та інформаційні кампанії, публічний тиск тощо.

Адвокація – вид діяльності, за якої громадяни та громадські організації висловлюють занепокоєння щодо порушення своїх прав, а також вдаються до активних дій для їх захисту; це діяльність з представлення інтересів громадян шляхом їх участі в процесі прийняття рішень, націлених на зміну політики влади на місцевому або державному рівні. Це ряд взаємопов'язаних кроків, спрямованих на довгострокові зміни в суспільстві, громаді або способи ухвалення політичних рішень за допомогою мобілізації громадськості.

Головне завдання адвокаційної кампанії – привернути суспільну увагу до проблеми та підштовхнути осіб, відповідальних за прийняття рішення, до вирішення проблеми.

Широка адвокаційна кампанія включає в себе безліч інструментів, в тому числі інформаційну кампанію, створення коаліції, публічні акції, лобіювання, публічний тиск тощо.

Детальніше про адвокацію можна дізнатися тут <http://www.advohub.org/>

Але не завжди варто розпочинати широку адвокаційну кампанію, іноді достатньо скористатися якимось одним інструментом.

Інформаційна кампанія - це комплексна система засобів впливу на певні групи населення (так звані цільові групи) за допомогою різних способів та каналів масового й індивідуального інформування (ЗМІ, соціальні мережі, листівки тощо), направлена на передачу повідомлення до цільової аудиторії.

Інформацію можна використовувати для таких цілей:

- Просвіта громадян щодо конкретного питання або проблеми.
- Надання можливості громадянам вдаватися до дій, що сприяють підвищенню залучення громадськості до процесів ухвалення рішень.
- Мобілізація громадськості для висловлення протесту, подання петицій тощо.
- Стимулювання дискусії стосовно конкретної ініціативи в галузі громадсько-державної політики.
- Здійснення впливу на осіб, що ухвалюють рішення, щоб спрямувати їх в напрямку конкретних дій.

Акції прямої дії - це, як правило, масовий, публічний захід громадян або окремої категорії громадян, який проводиться з метою привернення уваги суб'єктів влади, громадськості, роботодавців до неврегульованих проблем в різних сферах життя суспільства і супроводжується гаслами, застосуванням в деяких випадках наочних засобів (плакатів, символіки), аудіо та відео обладнання. Акції протікають у різних її формах – мітинг, демонстрація, похід, пікетування, театралізована акція, флешмоб тощо.

Акції прямої дії доцільні, якщо переговори з владою затягуються або якщо для термінового вирішення питання потрібен сильний тиск.

Не забудьте сповістити місцеві органи влади про проведення акції!

Відповідно до статті 39 Конституції України громадяни мають право збиратися мирно, без зброї і проводити збори, мітинги, походи і демонстрації, про проведення яких завчасно сповіщаються органи виконавчої влади чи органи місцевого самоврядування. Обмеження щодо реалізації цього права може встановлюватися судом відповідно до закону і лише в інтересах національної безпеки та громадського порядку – з метою запобігання заворушенням чи злочинам, для охорони здоров'я населення або захисту прав і свобод інших людей.

З метою проведення мирного зібрання та для того щоб уповноважені органи влади могли забезпечити охорону громадського порядку під час проведення заходу організатору у повідомленні про його проведення необхідно зазначати:

- дату проведення, час початку та орієнтовну тривалість заходу;
- мету і форму проведення заходу;
- місце проведення заходу;
- маршрут пересування демонстрантів чи учасників походу (для заходів, які пов'язані з переміщенням учасників);
- передбачувана кількість учасників заходу;
- прізвища, імена та по батькові або найменування організаторів (організатора) заходу, адреси та номери їх (його) телефонів;
- дата подання повідомлення.
-

Ще одним з ефективним методом зміни ситуації є «робота зсередини системи», наприклад, шляхом участі у громадських радах при органах влади.

Громадська рада – постійно діючий колегіальний виборний консультативно-дорадчий орган, утворений для забезпечення участі громадян в управлінні державними справами, здійснення громадського контролю за діяльністю органів влади, врахування позицій громадськості при формуванні та реалізації державної політики.

Постанова Кабінету Міністрів України «Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики» №996 від 3 листопада 2010 року зобов'язала місцеві органи виконавчої влади створити громадські ради. Зокрема, завданням громадської ради є подання до органу влади пропозиції щодо підготовки нормативно-правових актів з питань формування та реалізації державної політики, збирання, узагальнення та подання органу влади пропозиції громадських організацій щодо вирішення суспільно важливих питань, контроль за врахуванням пропозицій і зауважень громадськості при прийнятті рішень органами місцевої влади.

Рішення громадської ради мають рекомендаційний характер і є обов'язковими для розгляду відповідного органу!

Одним з найпоширеніших інструментів в сучасному українському суспільстві є петиція

Петиція - це публічне звернення, за допомогою якого громадяни ініціюють розгляд питань владою, це один з інструментів суспільного тиску, свого роду сигнал владі про те, що потрібно щось міняти або покращувати в житті суспільства або у чинному законодавстві.

В Україні петиція може подаватися як в письмовому, та і в електронному вигляді.

Якщо петиція в установленний строк набрала необхідну кількість голосів, вона підлягає обов'язковому розгляду органом місцевого самоврядування, якому вона адресована!

Електронні петиції можуть бути надзвичайно дієвим способом привернення уваги до проблеми, яка вас турбує, та отримання підтримки громади для її розв'язання, якщо правильно підійти як до створення петиції, так і до інформаційної кампанії навколо неї. Без інформаційної кампанії навряд чи ви наберете необхідну кількість підписів під петицією. Одним з найдієвіших інструментів є соціальні мережі та блоги, які дозволяють згуртувати людей довкола вашої петиції – стимулювати діалог, додаткові роз'яснення стосовно суті проблеми та петиції.

Ще одні важливі інструменти (при наявності на це волі представників органів місцевого самоврядування) – особисті зустрічі та круглі столи, де ви стаєте учасниками двостороннього діалогу, можете навести свої пропозиції та зауваження і тут же отримати відповіді, де ви маєте змогу наживо (а не бюрократичним листуванням) переконати чиновників в необхідності і доцільності запропонованих змін.

Особиста зустріч - необхідно правильно вибрати час для проведення зустрічі. Це краще всього зробити тоді, коли ваша проблема вже привернула увагу чиновника (наприклад, через організовану вами інформаційну кампанію або акцію прямої дії), або вона на розгляді (наприклад, перед вирішальним голосуванням), або коли чиновники здатні зробити щось для вашої підтримки (наприклад, під час формування або прийняття бюджету, або перед сесією міської ради). Намагайтеся на зустрічі добитися та зафіксувати відповіді на основні питання: Чи вважає чиновник, що запропоновані зміни необхідні? Що він готовий зробити для вирішення проблеми? Після цього не втрачайте контакт, інформуйте чиновника про ваші подальші дії.

Круглий стіл - це форма публічного обговорення чи висвітлення якихось питань, коли учасники висловлюються у визначеному порядку та на рівних правах. Він є інструментом подолання криз через діалог між його учасниками, механізмом вирішення проблемних питань.

Круглий стіл варто проводити, коли ви повністю розібралися в проблемі та маєте чіткі механізми її вирішення (бажано, підкріплені нормами та вимогами чинного законодавства України). Саме тут ви можете презентувати своє бачення, почути аргументи опонентів та провести плідну дискусію. За підсумками проведення круглого столу можна, наприклад, скласти меморандум про співпрацю, щоб закріпити домовленості, досягнуті під час діалогу. Також варто запросити на захід ЗМІ – по-перше, це ще один інформаційний привід для вашої кампанії, по-друге, чиновнику важче буде відмовитися від своїх слів та обіцянок, озвучених в присутності ЗМІ.

Наведені приклади інструментів громадського тиску та взаємодії з місцевими органами влади далеко не вичерпний. Але це базовий перелік, який допоможе імплементувати норми чинного законодавства та кращі практики в роботу органів місцевої влади вашого регіону.

Експерти Центру завжди готові проконсультувати Вас з питань проведення моніторингу по методології, а також з питань подальших дій, направлений на імплементацию норми чинного законодавства та кращих практик в роботу ОМС.

Пишіть нам на електронну пошту: office@cpsa.org.ua

Науково-практичне видання

Кобець Роман

Слизьконіс Дарія

Марусов Андрій

Балабан Ростислав

Методологія оцінки стану виконання законодавства та впровадження кращих практик органами місцевого самоврядування в сфері залучення громадськості до участі в бюджетному процесі та громадського моніторингу

Комп'ютерна верстка – ФОП Корусь Олена Василівна

«Європейський Союз об'єднує 27 країн-членів, які вирішили поступово об'єднати свої знання, ресурси та долі. Протягом 50 років свого розширення вони разом побудували простір стабільності, демократії та сталого розвитку, водночас утверджуючи культурне розмаїття, толерантність та індивідуальні свободи. Європейський Союз прагне розділити свої досягнення та цінності з країнами та людьми за межами своїх кордонів».

Веб-сайт Представництва ЄС:

http://eeas.europa.eu/delegations/ukraine/index_uk.htm

Сторінка Представництва ЄС у Facebook:

<http://www.facebook.com/EUDelegationUkraine>

Центр політичних студій та аналітики «Ейдос»

03150, м. Київ вул. Ділова 226, 2 поверх, тел. 0675068162,

e-mail:office@eidos.org.ua, www.eidos.org.ua

